अपंग व्यक्ति (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम १९९५ नुसार माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयातील व अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने यांच्या कार्यालयातील सर्व संवर्गातील पदांवर शारिरिकदृष्ट्या अपंगांसाठी आरक्षण

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
शासन निर्णय क्र.माजन-१००३/११८२/प्र.क्र.८९/२००३/३४-अ
दिनांकः- १६ ऑगस्ट, २००५

संदर्भः- १) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.एसआरव्ही-१०७७/३५७६/१४३३/१६-अ, दिनांक २३.५.१९७८
२) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.एसआरव्ही-१०८१/सीआर-१५/१६-अ, दिनांक ७.९.१९८२
३) अपंग व्यक्ति (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम १९९५ (क्र.१/१९९६)
४) शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.एसआरव्ही-१०९७/प्र.क्र.१२/१६-अ, दिनांक २.५.१९९८
५) शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.एसआरव्ही-१०९७/प्र.क्र.३१/१९९८/१६-अ, दिनांक १६.३.१९९९
६) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.मावज-१००३/प्र.क्र.८९/०३/३४-अ, दिनांक २१.९.२००४

शासन निर्णयः-

उपरोक्त संदर्भ क्रमांक ६ येथील दि.२१.९.२००४ चा शासन निर्णय अधिक्रमित करुन सुधारित शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

अपंग व्यक्ति (समान संधी, संपूर्णसहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम १९९५ (१९९६ चा क्र.१) हा अधिनियम ७ फेब्रुवारी, १९९६ पासून लागू झाला आहे. या अधिनियमाच्या अनुषंगाने शासनाने सामान्य प्रशासन विभाग, शासन परिपत्रक दिनांक २ मे, १९९८ अन्वये शासन सेवेत अंध/ अल्पदृष्टी, बहिरेपणा, अस्थिव्यंग किंवा मंदमती या व्याधींनी ग्रस्त असलेल्या व्यक्तिंसाठी सरळसेवा भरतीमध्ये आरक्षण ठेवण्याबाबतच्या सूचना सर्व प्रशासकीय विभागांना निर्गमित केल्या आहेत. त्यानुसार अपंग व्यक्ति (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण अधिनियम १९९५ मधील कलम ३२ व ३३ मधील तरतुदीन्वये माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय व अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने यांच्या कार्यालयातील गट-अ, ब, क व ड मधील पदांवर अपंग व्यक्तिंकरिता आरक्षण कशा प्रकारे ठेवावे याबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या

विचाराधीन होता. यासंदर्भात प्रधान सचिव, सा.न्या.विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या बैठकीत डॉ.लहाने यांच्या तज्ञ समितीने अपंगासाठी आरक्षणाची पदे निश्चित केली. त्यानुसार माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय व अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने यांच्या कार्यालयातील गट-अ ते ड पदांवर नियुक्ति करतांना अल्पदृष्टी, कर्णबधीर आणि अस्थिव्यंग या अपंग प्रवर्गातील प्रत्यंकी १% याप्रमाणे ३% आरक्षण ठेवण्यात यावे. व अपंग व्यक्ति उमेदवारांकरिता (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम १९९५ (१९९६ चा क्र.१) या अधिनियमातील कलम ३२ व ३३ नुसार शारिरिक पात्रतेचे खालीलप्रमाणे निकर्ष असावेत.

१) अल्पदृष्टी :- कलम २ (यु) प्रमाणे

कलम (U) Person with low vision :- means a person with impairment of visual functiong even after treatment standard refractive correction, but who use or is potentially capable of using vision for the planning or execution of task with appropriate assistive divice.

२) कर्णबधीर:- कलम २ (एल) प्रमाणे

कलम (L) Hearing impairment :- means loss of sixty decible or more in the better ear in the conversational range of frequencies.

३) अस्थिव्यंग:- कलम २ (ओ) प्रमाणे

कलम (O) Locomotor disability:- means disability of the bones, joints, muscles leading to substantial restriction of the movement of the limbs or any form of cerabral palsy.

४) अपंग व्यक्ति:- कलम २ (टी) प्रमाणे

कलम (T) Person with disability:- means a person suffering from not less than forty percent of any disablity as certified by a medical authority.

या निकषानुसार अपंग व्यक्तिंची नियुक्ति करण्यात यावी. निवड समिती / महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग / सेवायोजन कार्यालये याकडुन उमेदवारांची शिफारस प्राप्त झाल्यानंतर अश्या उमेदवारास त्यांच्या शारिरीक पात्रतेसंदर्भात संबंधित विषयांच्या तज्ञांचा समावेश असलेल्या वैद्यकीय मंडळाने प्रमाणित केल्यानंतरच शासन सेवेत नियुक्ति करण्यात येईल. शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.एसआरव्ही-१०९७/प्र.क्र.३१/९८/१६-अ, दिनांक १६ मार्च, १९९९ मध्ये स्पष्ट केल्यानुसार अपंगासाठी असलेले आरक्षण हे समांतर आरक्षण

असून हे समांतर आरक्षण सामाजिक आरक्षणांतर्गत आरक्षण राहील.

माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय व अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने यांच्या कार्यालयातील सोबत जोडलेल्या परिशिष्टातील पदांना अपंगांच्या आरक्षणाबाबतचे सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रिडा व विशेष सहाय्य विभागाचे निकष लावून त्याप्रमाणे कार्यवाही करतांना खालील बाबी विचारात घ्याव्यात.

अ) संबंधित सेवाप्रवेश नियमाच्या तरतुदीनुसार अपंग उमेदवार अर्हताधारक असेल तर.

ब) त्या संवर्गातील पदांची कर्तव्ये व जबाबदा-या लक्षात घेवून त्याप्रमाणे वैद्यकीय मंडळाने सक्षम ठरविल्यास.

क) वर दर्शविल्यानुसार प्रत्येकी १% प्रमाणे एकूण ३% पर्यंत भरतीमध्ये आरक्षण ठेवून नियुक्ति करण्यात यावी.

हा शासन निर्णय सामान्य प्रशासन विभाग/का.क्र.१६-अ व सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रिडा व विशेष सहाय्य विभाग/सुधा-३ यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(भूषण गगराणी)
सहसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा.राज्यपाल यांचे सचिव,
मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग.
महालेखापाल, महाराष्ट्र-१ (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई,
महालेखापाल, महाराष्ट्र-१ (लेखा परीक्षा), मुंबई,
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
आयुक्त अपंग कल्याण, ३, चर्च रोड, पुणे,
सहसचिव, समान्य प्रशासन विभाग/का.क्र.१६-अ,
अवर सचिव, सा.न्या.सां.का.क्री.व वि.स.वि./सुधार-३,
सर्व मंत्रालयीन विभाग.
निवड नस्ती.

माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयातील वर्ग-अ ते वर्ग-ड मधील पदांसाठी

अपंग आरक्षणाविषयी विवरणपत्र

अ.क्र.	पदनाम	अंध (पात्र PS)	कर्णबधीर (पात्र PD)	अस्थीव्यंग (पात्रOL)	
	गट - "अ" व गट - "ब"				
१	महासंचालक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	I.A.S.
२	संचालक (माहिती)	पात्र PS	पात्र PD	अपात्र	
३	उपसंचालक (माहिती)	पात्र PS	पात्र PD	अपात्र	
४	संशोधन अधिकारी	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
५	वरिष्ठ सहायक संचालक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
६	जनसंपर्क अधिकारी	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
७	जिल्हा माहिती अधिकारी	पात्र PS	पात्र PD	अपात्र	
८	स्वीय सहायक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
९	व्यवस्थापक, माहिती केंद्र, मुंबई	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
१०	सहायक संचालक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
११	ग्रंथपाल	LV पात्र PS	D पात्र PD	BL पात्र OL	
१२	लेखा अधिकारी	पात्र PS	पात्र PD	BL पात्र OL	
१३	माहिती अधिकारी	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
	गट - "क"				
१४	लघुलेखक (उच्चश्रेणी)	LV पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, BL	
१५	चलत् छायाचित्रकार	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
१६	दूरचित्र संपादक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
१७	दूरदर्शन छायाचित्रकार	अपात्र	अपात्र	अपात्र	

१८	उपग्रंथपाल	LV पात्र PS	D पात्र PD	BL पात्र OL, OA	
१९	अधीक्षक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
२०	सहायक लेखा अधिकारी	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, BL	
२१	संशोधन सहायक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
२२	लघुलेखक (निम्नश्रेणी)	LV / पात्र PS	D पात्र PD	BL पात्र OL	
२३	उपसंपादक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
२४	माहिती अधिकारी	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
२५	माहिती सहायक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
२६	स्वागतकार-नि-माहिती सहायक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
२७	सहायक अधीक्षक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
२८	प्रदर्शन सहायक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
२९	चित्रपट प्रसिध्दी संघटक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
३०	अतिरिक्त लेखा परीक्षक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
३१	उप लेखापाल	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
३२	लेखापाल	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
३३	सहायक (दिल्ली)	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
३४	पर्यवेक्षक (टेलीप्रिंटर)	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
३५	ग्रंथपाल-नि-संदर्भ सुची सहायक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
३६	स्वागतकार	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
३७	चित्रकार	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
३८	साऊंड रेकॉर्डिस्ट	पात्र PS	अपात्र	पात्र OL, BL	
३९	पर्यवेक्षक (रेडीओ)	पात्र PS	अपात्र	पात्र OL, OA	
४०	पर्यवेक्षक (प्रकाशन विभाग)	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
४१	चित्रपट संपादक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
४२	छायाचित्रकार	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
४३	ग्रंथपाल	LV पात्र PS	D पात्र PD	पात्र OL, OA	

४४	उर्दू अनुवादक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
४५	वरिष्ठ लिपिक	LV पात्र PS	पात्र PD	BL पात्र OL, OA	
४६	भांडारपाल	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
४७	दुरमुद्रक चालक-नि-टंकलेखक	पात्र PS	D पात्र PD	BL पात्र OL	
४८	टेलेक्स ऑपरेटर	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
४९	लघुटंकलेखक	LV / पात्र PS	D पात्र PD	BL पात्र OL	
५०	लेखा लिपिक (दिल्ली)	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
५१	पनायंत्र पर्यवेक्षक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
५२	टेपरेकॉर्डिस्ट	पात्र PS	अपात्र	पात्र OL, OA	
५३	यांत्रिक (रेडीओ)	पात्र PS	अपात्र	पात्र OL	
५४	सहायक चित्रपट संपादक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
५५	सिने यंत्रचालक-नि-पर्यवेक्षक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
५६	मुख्य टंकलेखक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, BL	
५७	कनिष्ठ ग्रंथपाल	LV पात्र PS	D पात्र PD	BL पात्र OA, OL	
५८	कनिष्ठ तंत्र सहायक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
५९	ग्रंथपाल-नि-स्वागतकार	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
६०	चित्रपट ग्रंथपाल	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
६१	कॅलिग्राफिस्ट	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
६२	सिने यंत्रचालक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
६३	वाहनचालक-नि-यंत्रचालक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
६४	ग्रंथपाल लिपिक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA, BL	
६५	स्वागतकार	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
६६	लेखा लिपिक	LV पात्र PS	पात्र PD	BL पात्र OL	
६७	कनिष्ठ लिपिक	LV पात्र PS	पात्र PD	BL पात्र OL	
६८	लिपिक-नि-टंकलेखक	LV पात्र PS	D पात्र PD	BL पात्र OL	
६९	विभागीय भाषा टंकलेखक	LV पात्र PS	D पात्र PD	BL पात्र OL	

७०	सहायक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
७१	टंकलेखक	LV पात्र PS	D पात्र PD	BL पात्र OL	
७२	वाहन चालक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
७३	वाहन चालक-नि-स्वच्छक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
७४	पत्ता यंत्रचालक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
७५	यांत्रिक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
७६	चित्रपट जोडणीकार	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
७७	अलमारी-नि-सूची सहायक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
७८	जायक पत्रस्वार	पात्र PS	D पात्र PD	BL पात्र OL	
७९	कॅमेरा परिचर	अपात्र	पात्र PD	पात्र OL	

गट - "ह"

८०	मुख्य आवेष्टक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
८१	आवेष्टक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
८२	फाईकार	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
८३	दफ्तरी	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
८४	लेखनिक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
८५	अलमारी परिचर	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
८६	नाईक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
८७	आवेष्टक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
८८	शिपाई-नि-रोनिओ यंत्रचालक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
८९	उद्वाहन चालक	LV पात्र PS	D पात्र PD	BL पात्र OA	
९०	रोनिओ चालक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
९१	अंधारकोठडी सहायक	अपात्र	पात्र PD	पात्र OL, OA	
९२	चित्रपट तपासनीस	अपात्र	पात्र PD	पात्र OL, OA	

९३	चित्रपट वाहक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
९४	शिपाई	पात्र PS	पात्र PD	OL पात्र OA	
९५	हमाल	पात्र PS	पात्र PD	अपात्र	
९६	सफाईगार	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL,OA	
९७	मदतनीस	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
९८	सायकल संदेशवाहक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
९९	अशर	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
१००	पहारेकरी	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
१०१	दूरमुद्रक संदेशवाहक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
१०२	स्वच्छक-नि-हमाल	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
१०३	परिचर	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
१०४	स्वच्छक-नि-शिपाई	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
१०५	अंधारकोठडी परिचर	अपात्र	पात्र PD	पात्र OL, OA	
१०६	पहारेकरी	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
१०७	बॉय प्युन	पात्र PS	पात्र PD	OL पात्र OA	

अधिपरीक्षक पुस्तके व प्रकाशने

गट - "ब"

१०८	अधिपरीक्, पुस्तके व प्रकाशने	पात्र PS	पात्र PD	OL पात्र OA	

गट - "क"

१०९	सहायक अधिपरीक्षक	पात्र PS	पात्र PD	OL पात्र OA	
११०	प्रमुख लिपिक व रोखपाल	पात्र PS	पात्र PD	OL पात्र OA	

११२	प्रतिवेदक	पात्र PS	पात्र PD	OL पात्र OA	
११२	ग्रंथपाल	LV पात्र PS	D पात्र PD	OL पात्र OA, BL	
११३	टंकलेखक	LV पात्र PS	D पात्र PD	BL पात्र OL	
११४	लिपिक	LV / पात्र PS	D पात्र PD	पात्र OL, BL	
११५	टंकलेखक	LV पात्र PS	D पात्र PD	BL पात्र OL	

गट - "ड"

११६	नाईक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL,OA	
११७	दप्तरी	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL,OA	
११८	शिपाई	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL,OA	

सामूहिक दूरचित्रवाणी सेवा संचालनालय

(१.९.२००१ पासून कार्यालय बंद. परंतु खालील पदे माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयात समायोजित)

११९	संचालक	पात्र PS	अपात्र	पात्र OL, OA	
१२०	आस्थापना अधिकारी	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
१२१	तांत्रिक सहायक	अपात्र	पात्र PD	पात्र OL	
१२२	लेखापाल	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
१२३	पर्यवेक्षक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	
१२४	वरिष्ठ लिपिक (मुख्यालय)	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, BL, OA	
१२५	रेडीओ दूरचित्रवाणी यांत्रिक	पात्र PS	अपात्र	पात्र OL	
१२६	वरिष्ठ यांत्रिक	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL	
१२७	लिपिक (मुख्यालय)	LV पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, BL	
१२८	वाहन चालक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	
१२९	विजेरी चपराशी	पात्र PS	पात्र PD	पात्र OL, OA	